

## DANIEL TURCEA – A LIFE LIVED IN FULL HARMONY WITH THE WRITINGS

Doina Berceanu

PhD, UMFST Târgu Mureș

*Abstract:*The poet Daniel Turcea benefited from having his sister, Lucia Turcea, as a witness and an involved companion to the sufferings of his life. She wrote the biographical volume *Urme în veșnicie. Daniel - Ilie Turcea*, which unravels the manner in which the life of the poet merges with his poems, combined in an indivisible whole. Between the two major volumes of the poet, *Entropia* and *Epifania* there is a difference, a leap which corresponds to the significant changes that had occurred in the life and in the consciousness of the poet.

*Keywords:* life, poems, whole, leap, changes.

„În poezie, ca și în religie, valorează numai cuvântul devenit carne, numai carnea devenită cuvânt”, scria Fr. Gundolf, citat de Dumitru Stăniloae, care aduce ca exemplu chenoza firii dumnezeiești prin Hristos și îndumnezeirea celei omenești - în Hristos.<sup>1</sup> În ce privește poezia lui Daniel Turcea, considerat nu doar poet religios, ci mistic, avem de-a face cu viață devenită cuvânt: gând cu gând, pas cu pas, treaptă după treaptă. Parcurse cu o asemenea intensitate a trăirii încât, prin cuvinte, să înceapă să se arate, tot mai transparent, Cuvântul. Ca un alt rege Midas, Daniel Turcea este făuritor al cuvintelor ce se ridică de la pământ, în dirijabilul poeziei, cu tot cu greutatea filoanelor aurifere pe care le poartă. Însă dacă ar fi ceva de aruncat din nacelă - pare să transmită poetul- aceea e viața proprie. Numai că aruncarea se petrece *în sus*...

Viața lui a avut parte de un martor direct și profund implicat - e vorba despre sora sa, Lucia Turcea, pictor de lăcașuri bisericești, care a condus mai multe șantiere de pictură din Moldova și Muntenia. Ea dă la iveală biografia fratelui ei, despre care povestește micșorându-se pe sine ca să-l pună în lumină pe el, cu sfială și discreție extremă, procedând ca un adevărat iconar, adică fără să-și pună semnătura pe carte. Volumul *Urme în veșnicie. Daniel - Ilie Turcea* numără 445 de pagini și este ilustrat cu inedite fotografii, manuscrise, desene, icoane, grafică aparținând poetului, fiind scris și îngrijit în totalitate de sora poetului, cu excepția prefetei semnate de Pr. Arsenie Papacioc. Cartea dezvăluie urcușurile și coborâșurile sufletești ale poetului, proiectate, ca pe o cicloramă care-i întărește culorile, pe tabloul familiei, dar și pe acela al epocii. După cum fratele Daniel și-a pus odinioară sufletul în palma surorii sale, devenindu-i mentor spiritual, ea îi întoarce acum darul, îi desenează în filigan sufletul. Devotată fratelui ei, autoarea întocmește monografia unei vieți neobișnuite. O biografie grăitoare în privința felului cu se întrepătrund și se întretes viața poetului și a familiei sale cu opera unică în peisajul poeziei românești.

Daniel Turcea s-a născut la 22 iulie 1945, la Târgu-Jiu. Avea obârșie ardeleană dinspre tată: străbunicul său, Ilie Turcea, era din Țara Făgărașului și servise în armata austro-ungară ca subofițer. Ileana, bunica sa, care la nuntă avea doar 13 ani, a murit de tânără, după ce a dat naștere la douăzeci de copii, din care au trăit doar șase, primul băiat fiind Gheorghe, tatăl poetului. El se angajează la o bancă, spre a fi de folos fraților mai mici, rămași orfani de mamă, apoi se înscrie în marină, colindând mări și oceane și scăpând ca prin minune de la un

<sup>1</sup> Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, ediția a II-a, Editura Omniscope, Craiova, 1993, p.193.

naufragiu. Face războiul înrolat în regimentul de elită „Vânători de munte” din Tîrgu-Jiu. Se căsătorește în 1942 cu Maria, profesoară din Poiana-Cîmpina, fiică a preotului Ioan Popescu-Ciolpani, cu o ascendență de opt generații de slujitori ai altarului ortodox (străbunicul dinspre mamă fusese ctitorul bisericii Sfânta Treime din Pitești). Compania în care se înrolase tatăl poetului, din linia I, pierind în totalitate la Cernăuți, o iconiță cu Maica Domnului, dăruită de soție pe care o purta cu afecțiune la piept îl va salva pe acesta de un glonte rebel, care a ricoșat miraculos. Soții Turcea au avut patru copii: Mary, Ilie - Daniel, Lucia și Ionel. După război, tatăl lucrează ca ofițer, iar mama, matematiciană cu înclinații umaniste și cu talent în pictură, a fost profesoară și directoare la Liceul pedagogic din Pitești. Era bună, blândă, evlavioasă, trăindu-și rugăciunea cu lacrimi. Medita gratuit copiii orfani și pe cei ai deținuților politici. La Pitești, familia a cumpărat o casă din cărămidă, cu o grădină mare. După moartea tatălui, familia a vândut casa și s-a mutat la București, în Drumul Taberei, Daniel locuind un timp împreună cu mama lui și cu sora Lucia.

Poetul nu a rostit nici un cuvânt până la vârsta de 3 ani, apoi, deodată, a început să vorbească rostind cascade de fraze auzite în casă și memorate perfect, ca pe o bandă magnetică, dar fără a ști cum să facă propoziții. Desena, cu măiestrie și rapiditate, portrete, scene din filme, din piese de teatru și din cărți, în benzi colorate. La șase ani desena „fuga lui Napoleon din Rusia”, iar la 7 ani debuta la gazeta școlii cu poezia „Corabia”, care avea semnificația ei: o furtună pe mare „azvârlea-n toate direcțiile corabia debusolată, până când, în sfârșit, s-a liniștit urgia și corabia, aproape naufragiată, a fost îndreptată de cârmaci la un liman”<sup>2</sup>. După un an, în urma unei bătaii cu perne a copiilor, praful și fulgii uneia din perne s-au risipit împrejur, declanșându-i un astm bronșic pe fond alergic, cu accese de tuse și crize lungi, repetate, de sufocări chinuitoare, ziua și noaptea. Boala a durat șapte ani, timp în care se zbate între viață și moarte, dar se vindecă în mod miraculos. Părinții, mai notează sora Lucia, i-au crescut frumos pe cei patru copii și le-au vorbit de Dumnezeu. La bacalaureat, șeful comisiei, entuziasmat de talentul său la matematică, îl convinge să dea la Facultatea de Arhitectură „Ion Mincu” din București și astfel ratează dorita cariera de sculptor. Mai târziu, și-a dorit să fie preot, dar n-a mai fost timp...

În studenție, Daniel Turcea vedește un orizont larg de preocupări. Avea în minte o lucrare intitulată „Prolegomene la o fizică viitoare”, o alta despre „Nirvană” (a scris vreo douăsprezece, dar le-a distrus), se preocupa de particula *neutrino*, zisă și particula vieții din atom. Asimilează cunoștințe din domenii diverse, de la fizică cuantică și astrofizică la genetica moleculară, biotehnologie, inginerie genetică și bioinformatică. Într-un moment de furie, și-a distrus caietele cu însemnări, la capătul studiului a zeci de cărți și tratate științifice. Ca arhitect, dorea să construiască un institut de cercetări Henry Coandă, un bar de noapte care avea în loc de mese acvarii cu pești tropicali și realizase proiectul unei școli care să primească lumina soarelui în mod egal, în toate spațiile sale modulare, printr-un sistem imperceptibil de rotire în jurul unui ax central. Daniel Turcea întrupa în sine idealul omului renescentist. Suferea de nostalgia Asiei, cochetând vag cu budismul. Studenția a reprezentat pentru el un parcurs accidentat. E o perioadă tulburătoare din viața sa aceea în care a scris *Entropia*, carte comentată elogios de critica literară și care i-a adus celebritatea. Își termină studiile de arhitectură în 1972 (după mai bine de zece ani de studenție).

În februarie 1972, după o noapte de desfrâu cu alcool într-o cârciumă din Militari, a traversat un moment de spaimă puternică, a morții iminente. Imaginea mamei care se ruga în taină în fața unei icoane pentru el și dezmeticirea într-un loc în care a fost condus de îngerul său, o biserică plină de lumină (a Sfântului Elefterie, pe care a identificat-o așa cum o văzuse în vis, după un an), unde a invocat ajutorul Mântuitorului, iar Maica Domnului și Pruncul i-au

<sup>2</sup>*Urme în veșnicie. Daniel - Ilie Turcea*, ediție îngrijită de pr. Sever Negrescu, Editura Doxologia, Iași, 2013, p. 50.

apărut nespuns de apropiați, de blânzi și de vii, au înfăptuit un miracol: în viața sa se produce o mutație, prin care va întoarce spatele definitiv vieții boeme. Își revine din vraja budismului zen și se dedică întrutotul credinței ortodoxe. „De atunci, se dădeau în el niște lupte grozave, care-l făceau să-și pună fel de fel de întrebări... Patimile, mult mai diminuate, îl stăpâneau cu tiranie, nu cedau...”<sup>3</sup> Noua sa direcție de viață se va consolida datorită întâlnirii cu părintele Arsenie Papacioc, produsă în 1976. Lucia Turcea povestește detaliat întâlnirea lor: „Într-o dimineață, la ora 6, era gata spălat și îmbrăcat ca să plece la Cernica (...), oarecum circumspect la faptul că Părintele Arsenie ar putea fi atât de documentat încât să-i clarifice toate întrebările... Nu bănuia ce minte ageră și luminoasă avea Părintele... Se gândea că va vorbi ca un diletant... Mi-a și spus, înainte de a pleca la Cernica: *Lu, să știi că m-am gândit bine la asta, dacă Părintele ăsta, atât de laudat de Ioan, nu-mi va răspunde la toate întrebările pe care am să i le pun, din toate domeniile științei și culturii, din toate artele și religiile, dacă nu-mi va explica, în cunoștință de cauză, tot ceea ce am eu în cap, nu am cum să înțeleg și să cred că Dumnezeu este mai mare decât creația... Eu, unul, nu am găsit pe nimeni, până acum, să mă lămurească, așa că foarte probabil ar fi ca acea persoană să nici nu existe*”<sup>4</sup>

În aceeași seară, revenit de la Cernica, Daniel spune despre Părinte: „M-a făcut praf și pulbere!” Iată întâlnirea lor, văzută de către Părintele Papacioc: „Arsenie, acum să te văd! Uite ce ți-a trimis Dumnezeu! Trebuie să-i răspunzi ca un cronometru băiatului acesta sincer, care-i pus pe întrebări!” – va povesti acesta. Nu i-a trebuit însă prea mult ca să-l convingă. Doar vreo opt ore... „La un moment dat, între noi s-a lăsat acea tăcere care grăiește mai mult decât orice cuvânt. EL n-a mai avut ce să mă întrebe și a depus armele. A început să plângă de căință, iar eu am început să plîng de bucurie... S-a întâmpat cu el o minune. Tată, când a început să se spovedească, nu-l mai puteam opri din plâns cu amar! Avea o asemenea cunoștință a păcatelor, de ziceai că e un călugăr îmbunătățit...”<sup>5</sup>

Este momentul de cotitură al vieții sale, o experiență spirituală copleșitoare care-i schimbă și felul de a fi, și scrisul. Prefacerea, profundă și ireversibilă, o amintește pe cea a Sfântului Apostol Pavel pe Drumul Damascului (după cum spune Părintele Stăniloae), este *venirea în sine* a Fiului risipitor, întâmpinat de brațele Iubirii. Din acel moment „a șters cu buretele credinței toate viciile pe care le-a avut” și a devenit „un ascet în lume, *întârziat* în secolul XX”<sup>6</sup>. A fost ca *unnou botezat*, vindecă de bolile sufletești. Citea cărțile de teologie ale bunicului său, câte 150 de pagini pe zi, cu post și rugăciune. Îi spune surorii sale că dorește ca de acum să ridice ștacheta scrisului său mult mai sus, dar pentru asta trebuie să *trăiască așa cum scrie*.

În 1978 publică volumul *Epifania*, pe care l-a gândit, în contrapondere cu *Entropia*, ca pe o mărturisire de credință, o *poezie doxologică, în duhul tradiției isihaste* (Tatiana Petrance). Este admis la Facultatea de teologie Ortodoxă din Sibiu cu media 9,95, dar i se respinge dosarul din motive politice. Se îmbolnăvește de o maladie cumplită a sângelui, un cancer ineluctabil, de care ar fi trebuit să moară conform analizelor în câteva zile, dar mai trăiește opt luni. În chinuri cumplite, scrie o poezie străbătută de lumină, a bucuriei Învierii. Moare la 28 martie 1979, la 33 de ani.

O linie tremurată, ca un fulger care brăzdează norii, bănuind undeva soarele, desparte cele două cărți principale pe care le-a scris, *Entropia* (1970) și *Epifania* (1978), corespunzând schimbării survenite în viața poetului. Critica literară nu putea să nu remarce, de la o carte la cealaltă, schimbarea ideatică, de orizont imaginativ și stilistică, dar și câștigul de tensiune și

<sup>3</sup>Ibidem, p. 86.

<sup>4</sup> Lucia Turcea, *Întâlnirea fratelui meu cu părintele Arsenie Papacioc*, în vol. *Duhovnicul*, ediție îngrijită de pr. Sever Negrescu, Editura Doxologia, Iași, 2016, p. 7-8.

<sup>5</sup>*Urme în veșnicie. Daniel - Ilie Turcea*, p. 96.

<sup>6</sup> Ibidem, pp. 98-99.

dramatism. În poemele primei cărți totul se varsă în *cazanul oniric* ca părți dintr-un întreg necunoscut, scrie Laurențiu Ulici, însă „marea, adevărata revelație mistică se va materializa poeticeste în *Epifania*”<sup>7</sup>. Între cele două cărți, tipărite la intervalul de opt ani, sunt mari deosebiri. *Entropia*, scrie Nicolae Manolescu, dând impresia de exotism în maniera simboștilor, conține lungi și volubile poeme cu aspect oniric, care „cultivă uneori un soi de delir calculat, ca la Dali sau Chagall”<sup>8</sup>. *Epifania* vine cu „un lirism grav și extatic”, iar sufletul se cufundă într-o contemplare fără margini. „Un sunet mai limpede și mai curat s-a făcut rareori auzit în poezia noastră”<sup>9</sup>. Cristian Livescu arată că, în *Epifania*, „acest haos ireal se limpezește, își găsește sensul, alcătuirea geometrică, așezarea. Lumea din *Entropia* se disciplinează, se așează, se cumițește (vorba lui Brâncuși, și el plecat din Tîrgu-Jiu)”, iar poemele sale, părăsind magia cultelor orientale, „descoperă calea spre o poetică de asceză isihastă, de transfigurare prin rugăciune”<sup>10</sup>. E aproape un strigăt această rugăciune, sugerând o imagine a brațelor ridicate spre cer, atât de diferită de cea a *Strigătului* lui Munch: „Fie / Iubirea/ în noi să înceapă/ sfînt, sfînt, sfînt”<sup>11</sup>.

Transformarea lui Daniel, *metanoia* decare vorbește sora poetului se face vizibilă în poeziile volumului *Epifania*, toate tânjind spre o apropiere mai maredelumina deja întrezărită, nu doar bănuită, având *găturile* întoarse spre ea ca tot atâtea flori-ale-soarelui (*iliotropion*). Floarea – soarelui, care se îndreaptă spre soare și în zilele întunecate, ar putea fi emblema lor. Ele *se aseamănă unor litografii fine* (Valeria Cioată), personajul central fiind Cel numit Iubirea sau Lumina sau Desăvârșirea sau Soarele sau Cuvântul (nume scrise adesea cu litere mici, din motive de cenzură) sau, trimitând la crucea răstignirii, *Lemn purtător de lină tăcere*. El se pogoară deasupra adâncului inimii, „numai taină și numai dar”. Ca în pictură, autorul se retrage complet din cadru, micșorându-se pe sine atât cât îi stă în putință: „Nu sunt poet/ mi-e sete de lumină”, declară simplu. Mai multe poezii din volum sunt dedicate duhovnicului. Poezia *Bătrîmul* redă un îndemn al acestuia: „vas purtător de Duh și frate/ chemați suntem, mi-a spus (...)/ să fim cu trupul mai presus de îngeri / suntem iubiți mai mult ce revărsarea/ de raze/ eu, nevrednic/ de-a mai trăi o zi după dreptate/ îți spun/ fii făcător de pace și iubește/ desăvârșirea cât îți-e cu putință/ și vom fi vii întru eternitate”. După cum Moise, față în față cu Rugul aprins de pe muntele Sinai, și-a scos încălțările întâlnind divinitatea, această poezie e cât se poate de simplă, dezbrăcată de podoabe, desculță, pogorătoare în genunchi. Prin căință și asceză trupul se subțiază, sufletul se despoaie, dobândește strălucire, devenind *un diamant domnind/ cu fețe plânse (Gînd)*. E o poezie scrisă *a bout de souffle*, de un luptător care tocmai a sosit la Maraton și s-a prăbușit pe linia de sosire: „nu mai am de străbătut/ decît propria-mi umbră, inserarea/ ființei mele, Doamne, am aflat/ celor ce nu au sfârșit un început”. Poetul, altul decât cel din *Entropia*, realizând pandantul ei, se simte ca nou-născut, jubilează trezit la o nouă viață: „am venit/ ca să trăiesc din nou să nu am vina/ de-a nu fi spus cuvântul mîntuirii (*Mărturisire*). Sora poetului relatează că totuși Daniel a încercat, într-un târziu, să facă o punte de legătură între *Entropia* și *Epifania*, lucrând, chiar în editură, la ciclul *Grădini*, cărora le-a dat *o notă de credință*. (*Grădini XII*: „în suflet/petală cu petală/ cum se coboară - n cet/ ceruri coboară”). Distanța între cele două cărți rămâne considerabilă, chiar dacă poetul „dialoghează cu anumite idei și obsesii din cartea de debut” (Cristian Livescu). Cea de-a doua carte, *Epifania*, cu subtitlul *o cântare a treptelor* este un urcuș pe calea spre mântuire, o scară.

<sup>7</sup> Laurențiu Ulici, *Literatura română contemporană, I-Promoția 70*, Editura Eminescu, 1995, p. 121.

<sup>8</sup> Nicolae Manolescu, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu. I. Poezia*, Editura Aula, 2001, p. 303.

<sup>9</sup> Ibidem, p. 306.

<sup>10</sup> Cristian Livescu, *Daniel Turcea, între Entropia și Epifania*, în „Convorbiri literare”, Iași, <http://convorbiri-literare.ro/?p=3619>

<sup>11</sup> Daniel Turcea, *Epifania. Poezii, postfață* de Artur Silvestri, Editura Cartea Românească, 1982, p. 190.



Daniel dorea să-și trăiască viața după adevărurile *Sfintei Evanghelii*, întrucât, după cum îi spunea surorii sale, cei ce trăiesc astfel confirmă veridicitatea ei. În pagini impresionante, cartea Luciei Turcea pune în evidență marea iubire pentru oameni a fratelui său. „Îl vedea pe Mântuitorul în persoana fiecărui om sărac care-i ieșea în cale. Dacă ar fi fost posibil își dorea cu ardoare să cheme-n fiecare zi la masă un om sărman pe care să-l *omenească* cum se cuvine așezându-l în *capul mesei*”<sup>12</sup>. Însoțea un nevăzător de la Mănăstirea Antim până acasă și-i făcea cumpărăturile. Aflând că o femeie invalidă, Elena, luase la ea acasă un bătrân accidentat de o mașină, pe care-l îngrijea, s-a dus la ea, a ajutat-o să-l spele și le-a scuturat preșurile, făcându-le curat în casă. Avea obiceiul să meargă la copiii internați la Spitalul 9, la psihiatrie, le cumpăra bunătăți, stătea cu ei și se juca, le vorbea de Dumnezeu. Se ducea la azile de bătrâni, le aducea mâncare gătită de el și le dădea să mănânce bătrânilor, hrănindu-i personal. Asistând paralizat la o scenă în care o bătrânică era maltrată de o infirmieră, Daniel „s-a apropiat ușor de bătrâna care suferea îngrozită (...), a mângâiat-o pe cap, cu multă afecțiune... i-a pus babețica la gât, a desfăcut ceea ce adusese, a hrănit-o cu multă grijă, ca pe un bebeluș... Când am plecat, bătrânică maltrată cu bestialitate de îngrijitoare era fericită și ne zâmbea”<sup>13</sup>. Ecouri, adevăruri ale faptelor de rară bunătate, milă și dăruire sufletească răzbat, de pildă, în poezia *Poem despre iubire* („Pe cei pe care nimeni nu-i iubește/ cu dragoste smerită îi iubești”) sau în poezia *Cuvântul* („Cel ce-i iubește pe toți/ iată suprema asceză”), sau în versuri precum „omul este/ minunea” și „a dăru celui lipsit/ este mai important decât a învia morții”. Se vedește că nu sunt doar simple vorbe aruncate pe o pagină sau *chimval răsunător* acestea din poemul *Isihia*: „Mai mult decât să crești ca o fântână/ între nisipuri/ este să ai milă/ de cel sărac, de cel/ ce are/ de tine/ de cuvântul/ de lumina/ privirii/ blânde, sau/ de hrana ta mai multă lipsă”. Asemenea versuri, gătuite parcă, scrise cu susurul repede al inimii se vădesc a fi pe deplin acoperite prin viața poetului. Poetul se zidea pe sine nu numai în versuri, ci și în oamenii pe care-i ajuta cu iubire dezinteresată: „nu-ți întoarce fața/ tu dăruind luminii te asemeni/ zidind.../ în oameni, suflete/ ca alte ceruri” (*Zid*).

Poemele scrise înaintea sfârșitului, transfigurând realitatea „în lumina ulterioară iluminării” (L. Ulici), vorbesc despre viața ca înviere („în trupul acesta aproape înfrânt/ în sângele acesta potrivnic/ ce rug, ce rug și-a aprins/ copleșitoarea sa viață!/ sfișește-te noapte,/ începi, taină”- *Anastasia*). Sau despre viața ca pregătire, ca așteptare a morții, ca biruință: „trup am să mă pot căi,/ să pot muri și aștepta/ cerurile să se deschidă,/ ca literele unei cărți ce nu/ descriu decât un singur, tainic, Nume.../ Voi fi viu!”<sup>14</sup> Când îl vizitează la spital N. Steinhardt și are loc o discuție *savantă, în termeni de critică literară*, Lucia Turcea se uită la ei încântată, cu uimire și neputându-se decide: care din dumnealor era mai luminos și mai vesel? „Nu-mi venea să cred cum putea avea pe chip o asemenea pace, simțindu-se totodată atât de rău”<sup>15</sup>, se minunează sora care i-a stat alături și i-a fost sprijin neprețuit în lunga noapte a suferinței fizice, traversată fără nici un vaiet de durere. Dar ce fel de noapte era aceea? O noapte *luminoasă*, în care poetul vede răsărind începutul iubirii: „Iubirea/ ca o noapte de Paști, făclii aprinde/ și tot atâtea stele îi urmează” (*Cântarea nopții*). La capătul drumului cu spini poetul știa că „murim pentru a nu muri” și că *luminava inunda*: „Știu, vom muri/ dar câtă splendoare!” Versurile acestea, dintre cele mai frumoase din câte s-au scris în literatura română, fac parte din poezia *Anastasia* (mai multe poezii poartă același nume, *Anastasia*). Cuvântul, recurent în poezia lui Daniel Turcea, semnifică *înviere*. L-a scris ca și când ar fi fluturat o flamură victorioasă peste dezastru, un soare la purtător - „soare al

<sup>12</sup> *Urme în veșnicie. Daniel - Ilie Turcea*, p. 113.

<sup>13</sup> *Ibidem*, p. 119.

<sup>14</sup> Daniel Turcea, *Epifania, cele din urmă poeme de dragoste creștină*, p.154.

<sup>15</sup> *Urme în veșnicie. Daniel - Ilie Turcea*, p. 200.

sufletului/ cu mult mai mare ca cerul”<sup>16</sup> - convins că „lumea nu are decât o singură justificare - Învierea”<sup>17</sup>, întărind și împlinind cu viața sa cuvintele lui Inocențiu, arhiepiscopul Odesei: „Înăuntrul nostru trebuie să fie pururi Înviere”.

## BIBLIOGRAPHY

*Urme în veșnicie. Daniel - Ilie Turcea*, ediție îngrijită de pr. Sever Negrescu, Editura Doxologia, Iași, 2013.

Livescu, Cristian, *Daniel Turcea, între Entropia și Epifania*, I și II, în „Convorbiri literare”, Iași, <http://convorbiri-literare.ro/?p=3619>

Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu. I. Poezia*, Editura Aula, 2001.

Stăniloae, Dumitru, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, ediția a II-a, Editura Omniscop, Craiova, 1993.

Turcea, Daniel, *Epifania (o cântare a treptelor)*, Editura Cartea Românească, 1978.

Turcea, Daniel, *Epifania. Poezii, postfață* de Artur Silvestri, Editura Cartea Românească, 1982.

Turcea, Daniel, *Iubire, înțelepciune fără sfârșit. Poeme, prefață* de Valeriu Cristea, Editura Albatros, București, 1991.

Turcea, Daniel, *Epifania, cele din urmă poeme de dragoste creștină*, Ediție îngrijită de Lucia Turcea și pr. Sever Negrescu, Editura Doxologia, Iași, 2011.

Turcea, Lucia, *Întâlnirea fratelui meu cu părintele Arsenie Papacioc*, în vol. *Duhovnicul*, ediție îngrijită de pr. Sever Negrescu, Editura Doxologia, Iași, 2016.

Ulici, Laurențiu, *Literatura română contemporană, I-Promoția 70*, Editura Eminescu, 1995.

---

<sup>16</sup> Daniel Turcea, *Epifania, cele din urmă poeme de dragoste creștină*, p.178.

<sup>17</sup>Ibidem, p. 112.